

128

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministrów Odbudowy oraz Pracy i Opieki Społecznej

z dnia 21 marca 1947 r.

o warunkach bezpieczeństwa przy robotach rozbiórkowych.

Na podstawie art. 376 i 381 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 34, poz. 216 i Nr 77, poz. 514) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają artykuły rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 34, poz. 216 i Nr 77, poz. 514).

2. Paragrafy, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia, oznaczają paragrafy tegoż rozporządzenia.

§ 2. 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosuje się zarówno do rozbiórek, dokonywanych na podstawie zezwolenia władzy, udzielonego stosownie do przepisów art. 332 i 334 lit. b), jak i rozbiórek dokonywanych na jej zarządzenie.

2. Przez rozbiórkę należy rozumieć: ręczne rozbieranie budowli lub ich części, rozbie-

ranie ich za pomocą odpowiednich maszyn, obalanie za pomocą siły ludzkiej, zwierząt lub siły mechanicznej, wreszcie rozsadzanie za pomocą materiałów wybuchowych.

II. Organizacja rozbiórki i nadzór.

§ 3. 1. Właściwa władza zgodnie z art. 359 ust. 1 zarządzi wykonanie niebezpiecznych robót rozbiórkowych pod nadzorem uprawnionego technicznego kierownika. Za niebezpieczne uważane są roboty mogące zagrażać życiu i zdrowiu ludzkiemu, ze względu na stan budynku, mającego być rozebrany, albo ze względu na sposób dokonywania rozbiórki.

2. Nazwisko kierownika technicznego należy podać do wiadomości właściwego obwodowego inspektora pracy co najmniej na 3 dni przed rozpoczęciem robót rozbiórkowych.

§ 4. 1. Przed przystąpieniem do robót rozbiórkowych należy przedstawić właściwej władzy program robót, opracowany zgodnie z zasadami wiedzy technicznej i sztuki budowlanej, usuwający niebezpieczeństwo przy zawaleniu się ścian lub innych konstrukcyjnych części budynku.

2. Jeżeli władza nie udzieliła odpowiedzi, do robót rozbiórkowych według przedstawionego programu można przystąpić:

- 1) gdy rozbiórka ma być dokonana w miejscu jej siedziby — po upływie 3 dni,
- 2) gdy rozbiórka ma być dokonana poza miejscem jej siedziby — po upływie 2 tygodni.

§ 5. Roboty rozbiórkowe niebezpieczne należy wykonywać przez fachowe przedsiębiorstwo, posiadające wykonawcę o odpowiednich kwalifikacjach technicznych i zatrudniającego pracowników dobrze obeznanych z tego rodzaju robotami.

§ 6. Na tablicy, której wywieszenie w miejscu wykonywania niebezpiecznych robót rozbiórkowych jest wymagane stosownie do przepisu § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 września 1935 r. o nadzorze policyjno-budowlanym nad wykonywanymi robotami budowlanymi (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 438), należy obok danych, określonych w tym przepisie, umieścić nazwę firmy wykonującej roboty i jej adres.

§ 7. 1. W miejscu wykonywania robót rozbiórkowych powinny znajdować się: program robót oraz zarządzenie lub pozwolenie na rozbiórkę.

2. W miejscu wykonywania niebezpiecznych robót rozbiórkowych ponadto powinien znajdować się dziennik rozbiórki.

§ 8. 1. Dziennik rozbiórki prowadzi techniczny kierownik robót w księdze, którą wydaje władza budowlana.

2. Karty księgi powinny być kolejno ponumerowane i zeszyte sznurem, którego obydwie końce mają być przymocowane za pomocą urzędowej pieczęci lakowej do ostatniej strony księgi. Ilość kart księgi stwierdzi władza swym podpisem.

3. Po ukończeniu rozbiórki techniczny kierownik robót powinien podpisać dziennik rozbiórki i przedstawić go właściwej władzy.

§ 9. Dziennik rozbiórki powinien zawierać:

- 1) oznaczenie numeru dziennika,
- 2) oznaczenie nieruchomości,
- 3) oznaczenie, kiedy i przez kogo zostało udzielone pozwolenie na rozbiórkę albo wydane zarządzenie rozbiórki,
- 4) wymienienie technicznego kierownika z podaniem jego adresu,
- 5) wymienienie przedsiębiorcy i wykonawcy rozbiórki z podaniem ich adresów,
- 6) oznaczenie dni i godzin, w których każda z osób określonych w pkt 4 i 5 ma znajdować się w miejscu rozbiórki.

§ 10. 1. Do dziennika rozbiórki należy wpisywać w szczególności:

- 1) kolejność i sposób wykonywania robót rozbiórkowych.

2) protokółarne stwierdzenie, czy mury, stropy i inne konstrukcyjne części, na których mają znajdować się pracownicy w czasie rozbiórki bądź na których mają być oparte drabiny lub inne urządzenia pomocnicze, posiadają dostateczną do tego wytrzymałość,

3) opisanie środków zabezpieczających użytych przy rozbiórcie,

4) datę założenia i usunięcia urządzeń pomocniczych przy rozbiórcie, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego,

5) szczegółowe dane, dotyczące okresowego i doraźnego badania urządzeń, określonych w pkt 4,

6) okoliczności towarzyszące rozbiórcie i mogące służyć za podstawę do opracowania nowych skutecznych metod zabezpieczenia przy rozbiórcie,

7) wszelkie okoliczności, mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo życia lub zdrowia ludzkiego przy rozbiórcie,

8) oznaczenie każdorazowej bytności kierownika technicznego,

9) zarządzenia technicznego kierownika,

10) oznaczenie każdorazowej bytności organów władzy oraz ich uwag i poleceń.

2. Protokółarne stwierdzenia, określone w ust. 1 pkt 2), powinny być podpisane przez kierownika technicznego i wykonawcę rozbiórki.

3. Przedsiębiorca, wykonawca i inne osoby, zatrudnione przy budowie, mogą wpisywać do dziennika rozbiórki swe uwagi w sprawach związanych z bezpieczeństwem robót rozbiórkowych.

4. W dzienniku rozbiórki można umieszczać dane dotyczące gospodarczej strony dokonywanej rozbiórki.

§ 11. 1. W razie zarządzenia przez władze niezwłocznej rozbiórki w przypadkach niecierpiących zwłoki do rozbiórki można przystąpić przed dopełnieniem warunków, określonych w § 3 ust. 2, § 4, § 6 i § 7, i przed wydaniem przez władze księgi dziennika rozbiórki.

2. Jeżeli roboty rozbiórkowe zostaną ukończone przed upływem terminów, określonych w § 4 ust. 2, i przed otrzymaniem księgi dziennika rozbiórki, należy przedstawić władzy szczegółowe sprawozdanie o ich przebiegu.

III. Urządzenia zabezpieczające i ochronne.

§ 12. 1. Urządzenia pomocnicze, transportowe i ochronne oraz podnośniki i materiały używane do tych urządzeń powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r. — Przepisy dotyczące przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny przy robotach budowlanych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 329).

2. Przejścia, pomosty i inne niebezpieczne dla pracowników miejsca należy zabezpieczyć za pomocą odpowiednio umocowanych barier, a pomosty oprócz tego zaopatrzyć w obrzeżenia (listwy krawężnikowe).

§ 13. 1. Znajdujące się w pobliżu miejsca rozbiórki budowle, urządzenia użyteczności publicznej, latarnie, słupy, przewody i roślinność należy stosownie do potrzeby zabezpieczyć przed zniszczeniem lub uszkodzeniem.

2. Jeżeli ze względu na stan budowli podlegającej rozbiórce, konieczność niezwłocznego przystąpienia do robót rozbiórkowych lub inne warunki lokalne nie można wystarczająco zabezpieczyć przedmiotów, określonych w ust. 1, właściwa władza zawiadomi o tym właścicieli lub organa, w których zarządzie znajdują się wspomniane przedmioty.

IV. Środki zabezpieczające pracowników i narzędzia.

§ 14. 1. W razie wytwarzania się przy rozbiórce większej ilości pyłu należy zaopatrzyć pracowników w okulary ochronne.

2. Pracownicy, zatrudnieni bezpośrednio przy burzeniu ścian lub innych konstrukcyjnych części, powinni być zaopatrzeni w hełmy ochronne, jeżeli mogą być narażeni na spadanie na nich gruzu.

3. Pracowników, ciągnących liny przy obalaniu ścian lub innych konstrukcyjnych części, należy zaopatrzyć w urządzenie zabezpieczające przed urazami rąk, jak: rękawice ochronne, pociągacze i t.d.

§ 15. Przed przystąpieniem do robót rozbiórkowych wykonawca powinien poinformować pracowników o sposobie wykonywania rozbiórki i pouczyć ich o zachowaniu się w miejscu rozbiórki, ze względu na bezpieczeństwo pracy.

§ 16. Miejsce i sposób ustawienia drabin w celu wejścia na mur powinny być wskazywane przez wykonawcę robót rozbiórkowych.

§ 17. Narzędzia ręczne powinny być mocno i pewnie osadzone na zdrowych i gładkich trzonach oraz utrzymane w stanie należywym.

V. Wpływy atmosferyczne.

§ 18. Przy wykonywaniu robót rozbiórkowych należy uwzględnić wpływ warunków atmosferycznych, jak deszczu, mrozu, odwilży.

§ 19. Podczas silnego wiatru nie należy prowadzić robót na ścianach lub innych konstrukcyjnych częściach albo pod nimi, jeżeli zachodzi możliwość ich obalenia przez wiatr.

VI. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.

§ 20. Jeżeli wskutek dokonywania rozbiórki zachodzi potrzeba czasowego skasowania lub ograniczenia przejazdu lub przejścia dla pieszych, należy stosownie do warunków lokalnych:

- 1) ustawić w odpowiednich miejscach przepisowe znaki ostrzegawcze i kierunkowe, wskazujące drogi okrężne, stosownie do wymagań przepisów o ruchu na drogach publicznych, albo
- 2) wystawić specjalnych wartowników, zaopatrzonych w odpowiednie przyrządy sygnalizacyjne, lub wreszcie
- 3) zastosować oba środki łącznie.

§ 21. Przed przystąpieniem do robót rozbiórkowych wykonawca powinien stwierdzić, czy na miejscu objętym robotami rozbiórkowymi albo w miejscach zagrożonych w czasie wykonywania tych robót nie ma osób postronnych.

VII. Rozbiórka ręczna.

§ 22. Jeżeli rozbiórka ręczna murów albo innych elementów budowlanych na wysokości powyżej 4 m ponad otaczającym terenem ma być dokonywana bez użycia rusztowań, należy zaopatrzyć pracowników w pasy ochronne na linach.

§ 23. Zrzucanie podczas rozbiórki wystających części budynku powinno być wykonywane w obecności wykonawcy robót rozbiórkowych z zastosowaniem środków ostrożności, wymaganych przy obaleniu ścian.

§ 24. Jeżeli w czasie pracy jeden pracownik ma znajdować się nad drugim, miejsce pracy tego ostatniego należy zabezpieczyć za pomocą daszku ochronnego.

§ 25. 1. Miejsce zrzucania gruzu przy rozbiórce powinno być należyście zabezpieczone.

2. Przy usuwaniu gruzu z większych płaszczyzn należy stosować zsuwnice pochyłe.

3. Zsuwnice należy urządzić w sposób zapobiegający spadaniu lub wypadaniu gruzu na miejsca do tego nieprzeznaczone.

§ 26. 1. Spuszczać i gromadzić gruz należy w miejscach wyznaczonych przez wykonawcę.

2. Gromadzenie gruzu na stropach, balkonach, klatkach schodowych i innych konstrukcyjnych częściach budynku jest zabronione.

VIII. Obalanie ścian i innych elementów budowlanych.

§ 27. 1. Teren przy obalanej ścianie lub innej części budynku na odpowiedniej stosownie do potrzeby odległości powinien być ogrodzony lub uniedostępniony zarówno dla pracowników, jak i dla osób postronnych.

2. Odległość, o której mowa w ust. 1, ustala wykonawca robót rozbiórkowych.

3. Zabrania się obalania ścian lub innych części budynków przez podkopywanie i podcinanie.

§ 28. Przed przystąpieniem do obalania ściany wykonawca robót rozbiórkowych powinien sprawdzić stanowiska pracowników zatrudnionych przy obalaniu.

§ 29. 1. Przy zakładaniu liny powinien być zastosowany taki sposób jej dźwigania wzwyż, aby przypadkowo strącone cegły lub gruz nie spadały na pracowników.

2. Umocowanie liny powinno być niezawodne.

3. Przy ciągnięciu lin traktorami kontrola lin powinna być dokonywana przed każdym użyciem.

IX. Rozbiórka przy użyciu materiałów wybuchowych.

§ 30. Obalanie lub rozsadzanie części budynków za pomocą materiałów wybuchowych powinno być dokonywane według zasad obowiązujących przy robotach górniczych, zgodnie z warunkami ustalonymi przez władzę i przy użyciu pracowników dobrze obeznanymi z tego rodzaju robotami.

§ 31. O terminie rozbiórki z zastosowaniem materiałów wybuchowych należy zawiadomić otoczenie w promieniu działania wybuchu, a na żądanie władzy ponadto ogłosić w codziennych pismach miejscowych, jeżeli takie istnieją.

§ 32. 1. Jeżeli w promieniu działania wybuchu znajdują się drogi publiczne, obalania lub rozsadzania należy dokonywać w takim czasie, gdy ruch na tych drogach jest najmniejszy.

2. Na drogach i w innych miejscach, gdzie mogłyby znaleźć się przypadkowi przechodnie w czasie stosowania rozbiórki za pomocą materiałów wybuchowych, należy na granicy promienia działania wybuchów ustawić wartowników, zaopatrzonych w odpowiednie przyrządy sygnalizacyjne.

§ 33. Zabrania się rozbiórki za pomocą materiałów wybuchowych w przypadkach, gdy wskutek wybuchów mogłyby doznać uszkodzenia znajdujące się w pobliżu zdadne do użytku budynki lub inne obiekty.

X. Przepisy końcowe.

§ 34. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

§ 35. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego traci moc obowiązującą § 34 rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r. o przepisach dotyczących przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny przy robotach budowlanych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 329).

Minister Odbudowy:

Michał Kaczorowski

Minister Pracy i Opieki Społecznej:

Kazimierz Rusinek